

UMUMIY O`RTA TA'LIM MAKTABLARIDA FAOL O`QITISHNI KLASTER USULI YORDAMIDA TASHKIL ETISH

Azimqulov Sayxun Niyozali o`g`li

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti

“Informatika va axborot texnologiyalari” kafedrasini o`qituvchisi

E-mail: saykhun_94@mail.ru

Tel.: 90 286-61-61

Annotatsiya. Maqolada umumiy o`rta ta`lim maktablarida faol o`qitishni klaster usuli yordamida tashkil etish yoritib o`tilgan. Umumiy o`rta ta`lim maktabi o`quvchilar rivojlangan mantiqiy va tizimli fikrlashdan tashqari, zukko va samarali fikrlash qobiliyatini talab qiladigan ijodiy faoliyat turi sifatida axborot faoliyatining zamonaviy ko`rinishi informatika va axborot texnologiyalari fani o`qituvchisini o`quvchilarning tasavvurlari va ijodiy tasavvurlarini rivojlantirishga yo`naltirishi ko`zda tutilgan.

Tayanch so`zlar: faol o`qitish usullari, informatika, klaster.

Annotation. The article describes the organization of active learning in general secondary schools using the cluster method. In addition to the developed logical and systematic thinking, the modern form of information activity as a type of creative activity that requires intelligent and effective thinking skills of students of general secondary school development.

Keywords: active teaching methods, computer science, cluster.

Аннотация. В статье описывается организация активного обучения в общеобразовательных школах с использованием кластерного метода. Помимо развитого логического и системного мышления, современная форма информационной деятельности как вида творческой деятельности требует развития навыков осмысленного и эффективного мышления учащихся общеобразовательной школы.

Ключевые слова: активные методы обучения, информатика, составление кластера.

Bugungi kunga kelib, Respublikamizda axborotlashtirish jarayonlari barcha sohalarni qamrab olgan. Bu, birinchi navbatda, ijtimoiy taraqqiyotni belgilovchi omillardan biri sifatida ta`lim sohasiga taalluqlidir.

Zamonaviy jamiyat hayotida kompyuter va axborot texnologiyalarining o`rni oliy ta`lim va umumiy o`rta ta`lim tizimida alohida o`rin belgilaydi. Shuning uchun informatika va axborot texnologiyalari kursining ustuvor muammolari va uning istiqbolli yo`nalishlarini o`rganish va tahlil qilish dolzarb hisoblanadi.

Shunday ekan, umumiy o`rta ta`lim tizimining markaziy vazifalaridan biri maktab o`quvchilarining axborot madaniyatini va uning dunyoqarash darajasini har tomonlama yuksaltirish imkoniyatini beradi.

Umumiy o`rta ta`lim maktablarida informatika va axborot texnologiyalari fanini o`qitishning muammolari va istiqbollari haqida gapirishdan oldin, asosiy muammo - maktab o`quvchilarini informatika va axborot texnologiyalari fanining o`quv predmeti sifatidagi ahamiyatini anglash, shuningdek, soha va uning maqsadlarini aniq tavsiflash haqida gaplashishimiz kerak.

Informatika umumta'lim fani bo'lib, unga umumiy o'rta ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va vazifalari bilan bog'liq bo'lgan tizimlilik nuqtai nazaridan yondashish zarur [6]. Uni idrok etishning qiyinligi shundan iboratki, kursning maqsadlari bilimning boshqa fan sohalari - fizika, matematika, astronomiya va boshqalarga ham tegishlidir, shuning uchun informatikani o'rganish fanlararo xususiyatga ega. Shu munosabat bilan yana bir muammo yuzaga keladi, bu o'quv bloklarini o'rganish uchun mavzu ichidagi aloqalarga asoslangan kontent optimallashtirilgan ketma-ketlik yo'qligida namoyon bo'ladi. Bu cheklangan vaqt resurslaridan noratsional foydalanishga olib keladi[4].

Informatika va axborot texnologiyalari obyektlar yoki jarayonlar haqidagi fan emas, balki ularni avtomatlashtirish, yaratish va ishlash usullari, vositalari va texnologiyalari haqidagi fandır. Informatika va axborot texnologiyalari fanining fundamental tabiatiga ta'sir qiluvchi muhim jihat shundaki, uni o'rganish obyekti maqsadlar emas, balki qonuniyatlardir[11].

Umumiy o'rta ta'lim maktabi o'quvchilar rivojlangan mantiqiy va tizimli fikrlashdan tashqari, zukko va samarali fikrlash qobiliyatini talab qiladigan ijodiy faoliyat turi sifatida axborot faoliyatining zamonaviy ko'rinishi informatika va axborot texnologiyalari fani o'qituvchisini o'quvchilarning tasavvurlari va ijodiy tasavvurlarini rivojlantirishga yo'naltiradi[7].

Informatika va axborot texnologiyalari darslarida dunyoni tizimli idrok etish shakllanadi, turli xil tabiiy va ijtimoiy hodisalarning yagona axborot aloqalari haqida tushuncha shakllanadi, tizimli fikrlash rivojlanadi, uning darajasi asosan ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash qobiliyati bilan belgilanadi. Barcha yangi usullar va o'quv vositalaridan foydalanish, uning asosida ongli qarorlar qabul qilish, bu umumiy o'rta ta'lim maktabi o'quvchilaridan va o'qituvchilardan qo'shimcha imkoniyatlarni talab qiladi[9].

Yangi kompyuter texnologiyalarining paydo bo'lishi informatika fanini o'qitish doirasida o'quv mavzularining kengayishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

O'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirish va intellektual saviyasini o'stirishga qaratilgan zamonaviy o'quv jarayoni o'qitishning metod va texnologiyalariga yangi talablar qo'yimoqda. Shu sababli, o'quvchilarning aqliy faoliyatini faollashtiradigan, mustaqil va shaxsiy pozitsiyasini himoya qilish qobiliyatini rivojlantirishga imkon beradigan o'qitishning yangi shakllari va usullarini doimiy ravishda izlash dolzarb bo'lib qolmoqda. Bu masalalarni yechish o'qitish bilan bir qatorda jamiyatda yangi metodlarning kirib kelishiga sabab bo'lyapti[3].

Informatika kursining ustuvor muammolari va uning istiqbollarni o'rganish va tahlil qilish dolzarb hisoblanadi. Ta'lim jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchi tomonidan beriladigan ko'rsatmalarga ham bog'liq. O'qituvchining roli shundan iboratki, u o'quvchilarda tegishli jihatlarni hosil qilishi kerakligini, o'tilgan mavzu yuzasidan barcha savollarga javob bergan holda mavzu doirasidagi umumiy ma'lumotlarni tushuntirib o'tishi lozim. Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi tomonidan bunday ko'rsatmalar berilmaganda, o'quvchilarda ko'pincha bilish va o'rganishga nisbatan noto'g'ri tasavvurlar vujudga keladi. O'qituvchi nafaqat yangi faol o'qitish usullarini, balki allaqachon qo'llanilgan usullarni moslashtirish va muayyan darsning maqsad va vazifalariga yaxshi natijalar berish, ularni o'zgartirish va birlashtirish uchun doimiy izlanishda ilmiy ishlar olib borishi talab etiladi. O'quv va o'quv-ishlab chiqarish faoliyatini faollashtirish ma'nosida o'qitish usullarining imkoniyatlari har xil bo'lib, ular tegishli uslubning tabiati va mazmuniga, uni qo'llash usullariga, o'qituvchining mahoratiga bog'liq bo'ladi. Har bir usul uni ishlatgan kishi tomonidan faollashtiriladi. [4].

Klasterlash texnologiyasi turli fanlarni o'rganishda qo'llaniladi. Klaster o'rganilayotgan materialni aks ettirish mantiqiy bog'lanishlar bilan grafik tasvirlash imkonini beradi. An'anaga ko'ra, klasterning o'rtasiga yozilgan asosiy so'z (tushuncha, qonun, mavzu) bo'lib, undan o'qlar tegishli so'zlarga (tushunchalarga), o'qlar boshqa so'zlarga ham ikkinchisidan ajralib

chiqadi va hokazo. Klaster usulini biz ta'lim tizimining barcha jabhalarini birlashtirgan yaxlitlik deb olishga qaror qildik.

Axborot texnologiyalari jamiyatning taraqqiyot jarayonlariga tobora kuchayib bormoqda. U jamiyatning umumiy salohiyatini va uning rivojlanish istiqbollarini belgilovchi dominant omilga aylanadi. Jamiyatni axborotlashtirish zamonaviy sivilizatsiyaning eng muhim tarkibiy qismi bo'lib, u yuqori darajadagi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va rivojlangan axborot tuzilmalari bilan ajralib turadi. [5].

Informatika axborot texnologiyalari bo'yicha maktab kursining umumiy o'quv va amaliy ahamiyati bundan keyin ham barqaror va tez o'sib boradi. [7].

Avtomatlashtirilgan axborot jamiyatini shakllantirishning global jarayonlari inson taraqqiyoti va ko'plab iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni samarali hal qilish uchun imkoniyatlar yaratadi. Biroq bunday axborot makonida yo'naltirish bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan jamiyat a'zolarigina bu imkoniyatlardan to'liq foydalana oladi. Binobarin, yosh avlodga axborot madaniyatini va uning mafkuraviy saviyasini har tomonlama yuksaltirish imkoniyatini berish o'rta ta'limning markaziy vazifalaridan biridir.

Pedagogik, kompyuter va axborot texnologiyalar ta'lim jarayonini tashkil etish, tayyorlash, ilmiy-metodik materiallar bilan ta'minlash, ta'lim jarayonini amalga oshirish, ta'lim natijalarining sifatini baholashdan iborat bo'lgan yaxlit tizimda o'z ifodasini topadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Боймуродов, А. Х., & Азимкулов, С. Н. (2021). ТАЪЛИМ САМАРАДАОРЛИГИГА ЭРИШИШДА ТИЗИМДА ИННОВАЦИОН УЛУЛЛАР. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(4), 839-843.
2. АЗИМКУЛОВ, С. (2021). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИНИ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯ АСОСИДА ТАШКИЛ КИЛИШДА ҚУЛЛАНИЛАДИГАН ЎҚИТИШ УСУЛИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ. ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ, 2(1), 54-57.
3. Исмоилов Азамат Арсланбаевич. (2021). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ШКОЛЬНОМУ ПРЕДМЕТА «ФИЗИКА». Экономика и социум, 9(12), 9.
4. Азимкулов, С. Н. (2021). КЛАСТЕРНЫЙ ПОДХОД И ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В НАУЧНО- ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ. Academic Research in Educational Sciences, 3(2), 826-861.
5. Azimqulov, S. N. (2020). ZAMONAVIY TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI. ТАЪЛИМДА ЗАМОНАВИЙ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИННОВАЦИОН УСУЛЛАРИ, 4(44), 124-126.
6. Boymurodov, A. X., Azimqulov, S. N., & Davlatova, A. R. (2021). ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMI AFZALLIKLARI VA IMKONIYATLARI. Academic Research in Educational Sciences, 2(11), 1389-1395.
7. Seytov, A.J., Khurramov, A.J., Azimkulov, S.N., Sherbaev, M.R., Kundaybergenov, A.A., & Khasanova S.Kh. (2021). Optimal control of pumping station operation modes by cascades of the Karshi main canal. International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology, 8(4), 17177-17185.
8. АЗИМКУЛОВ, С. (2021). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИНИ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯ АСОСИДА ТАШКИЛ КИЛИШДА ҚУЛЛАНИЛАДИГАН ЎҚИТИШ УСУЛИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ. ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ, 2(1), 54-57.
9. S.N. Azimqulov. (2020). Hududiy ta'lim sohasida informatika va axborot texnologiyalari fani o'qitish metodikasini klaster usuli yordamida rivojlantirish. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plami, Volume, 3(8), 191-195.

10. Azimkulov Saykhun Niyozaliyevich. (2021). Innovative cluster approach to teaching computer science and information technology in the general secondary education system, Journal of Pedagogical Inventions and Practices, Volume, 3, 176-178.
11. Azimkulov Saykhun Niyozaliyevich. (2021). DEVELOPMENT OF METHODOLOGY OF TEACHING INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES WITH CLUSTER. GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, Volume, 9(12), 938-940.